

Beleidsplan 2021 - 2024

Beleef het verhaal, boek een schrijver!

Inhoud

1. Missie en beleid	5
2. Reflectie op 2017-2020	11
3. Kwaliteit voorop	14
4. Vernieuwing	18
5. Educatie en participatie	21
6. Financieel	27
7. Geografische spreiding	30

Omdat verhalen betekenis geven aan de gebeurtenissen en omdat zonder betekenis alles zinloos wordt. Omdat je, als je het verhaal niet vindt in de willekeur, de hoop kunt opgeven dat je ooit nog iets begrijpt. Als iets cultuur is, dan is dat het: een collectief geheugen van alle verhalen die definiëren wie wij zijn en wat het betekent dat wij mensen zijn.

— Ilja Leonard Pfeijffer (*Grand- Hotel Europa*, 2018)

1

De Schrijverscentrale

Missie

De statutaire doelstelling van De Schrijverscentrale (SC) is het bevorderen van de belangstelling voor lezen, in het bijzonder van literatuur. Al 50 jaar zetten we onze expertise succesvol in om literatuur en verhalen te verspreiden over het hele land door middel van auteursbezoeken. Door te lezen, leer je jezelf en de wereld beter begrijpen. Door te lezen, vergroot je je potentieel. Verhalen bieden houvast, geborgenheid, verbinden mensen en bieden zicht op nieuwe horizons.

Visie

Door de verander(en)de samenleving en de steeds veranderende mogelijkheden en verleidingen van nieuwe media is deze missie urgenter dan ooit. Cultuur en verhalen – zie Pfeijffer hierboven – zijn essentiële bindmiddelen van een maatschappij. SC beweegt daarom mee: zij verkent nieuwe mogelijkheden, biedt innovatieve activiteiten aan, verbreedt het auteursbestand en gaat proactief op zoek naar nieuwe – of eerder verloren – lezersgroepen. Zo willen we met grote inzet en betrokkenheid mee bouwen aan een samenleving waarin lezen weer belangrijk en vanzelfsprekend wordt gevonden. Het verleiden van een breed lezerspubliek om te (gaan) lezen en te blijven lezen, eist een gezamenlijke inspanning van het letterenveld, het onderwijs en de overheid. Het recente door de onderwijsministers ingezette leesoffensief is een beloftevolle stap in de goede richting. Om van de niet-lezer een lezer te maken en om de lezer van nu te blijven motiveren, moeten nieuwe wegen gezocht worden om de lezer te bereiken. Het literaire product heeft zich vernieuwd qua inhoud, vorm en distributie. Het vraagt om een structurele afstemming tussen organisaties en initiatieven op het gebied van leesbevordering om ervoor te zorgen dat verhalen en literatuur voor iedereen zichtbaar en toegankelijk zijn. Onze rol is ontmoetingen tussen schrijvers en (potentiële) lezers optimaal te stimuleren. Dat schrijversbezoeken de leesmotivatie en het leesplezier aanzienlijk verhogen en het (literaire) begrip bevorderen wordt onmiskenbaar aangetoond door het onderzoek *Dichter bij de schrijver, dichter bij lezen*¹ (2018). Door een garantie op een fair honorarium voor de schrijvers en de gelegenheid zich te profileren en ontwikkelen als spreker en leesbevorderaar, willen we bijdragen aan een gezonde en levendige voedingsbodem voor literaire creativiteit. Bovendien willen we ons actief inzetten om auteurs en hun literatuur een prominentere rol te laten spelen in het maatschappelijk discours.

1 Onderzoek in opdracht van de Schrijverscentrale en Stichting Lezen uitgevoerd door Oberon en Lianne Bos, onder supervisie van N. Notten van de Radboud Universiteit

We gaan flexibel voortbouwen op de ingezette koers, met oog voor trends en behoeftes in onderwijs, het boekenvak en de rest van de samenleving. Diversiteit, inclusie, fair practice, duurzaamheid en good governance maken daar onlosmakelijk deel van uit. We presenteren concrete plannen en plannen die iteratief uitgewerkt zullen worden door middel van pilots en met inzet van klankbordgroepen met uiteenlopende expertise. De resultaten worden kwalitatief en kwantitatief geëvalueerd. De inspiratie én motivatie voor het voorliggende beleidsplan vormen de discussies met betrokkenen binnen en buiten het onderwijs en het boekenvak, de (taak)afstemming met de partnerorganisaties in de Letteren, het genoemde onderzoek naar schrijversbezoek en de vele studies en publicaties over lezen, waaronder Curriculum.nu en Lees! van de Onderwijsraad en de Raad voor Cultuur. De ambities van SC moeten gerealiseerd worden binnen een krachtenveld waarop zij slechts in zeer beperkte mate invloed heeft. Denk aan het spanningsveld om in de commerciële setting van het boekenvak tot een inclusief jeugdboekenaanbod te komen, de financiële krapte in het boekenvak (fair practice), het lerarentekort, het overheidsstandpunt over het universitaire talenbeleid en de impact daarvan op de motivatie van jongeren om Nederlands te lezen. Bij de prognose van de resultaten bij het beleidsplan 2021-2024 gaat optimisme gepaard met een goede dosis realisme.

Speerpunten van beleid 2021-2024

Onze kerntaak is de landelijke spreiding van literatuur en verhalen door goede en goed bemiddelde schrijversbezoeken. Daarbinnen zijn de volgende speerpunten geformuleerd:

1. Optimaliseren van de kwaliteit van het schrijversbezoek en de impact daarvan op leesplezier en leesmotivatie

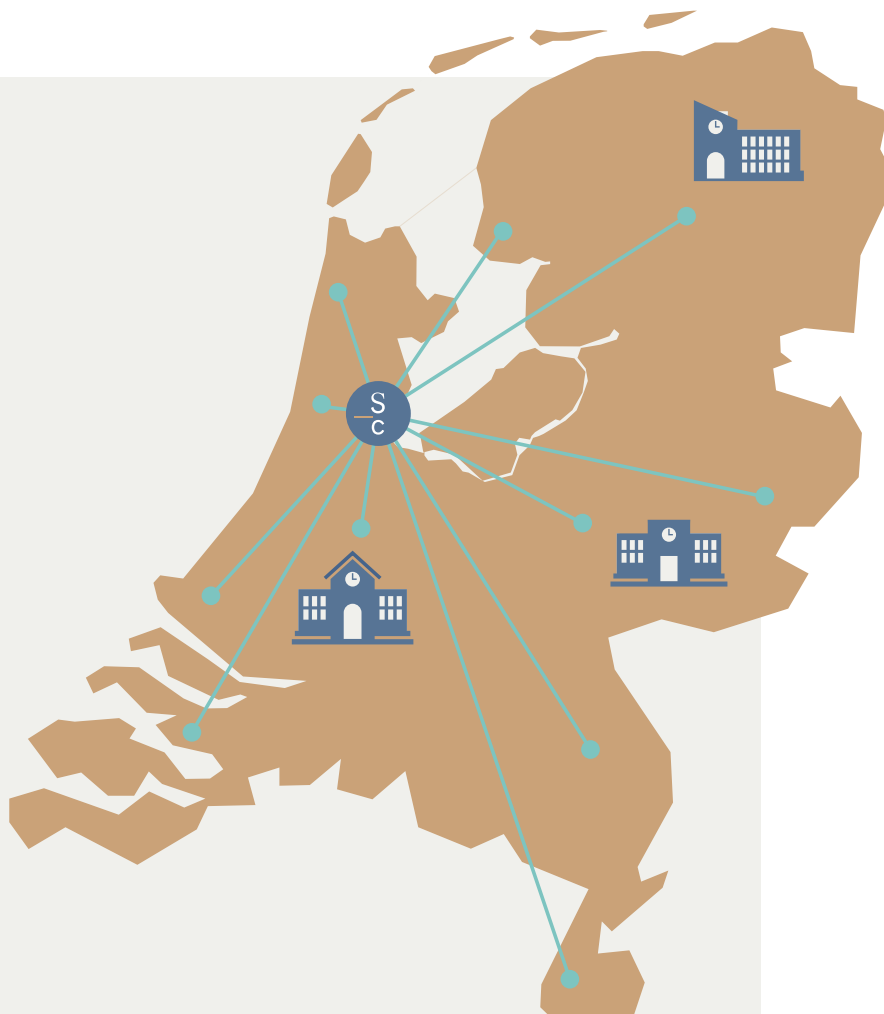
- » Kwaliteit, variatie en innovatie bieden in dienstverlening, schrijversaanbod en schrijversactiviteiten (p.14-15)
- » Professionalisering en talentontwikkeling bevorderen (Spreekkunstacademie) (p.19)
- » Versterken van educatieve bedding van schrijversbezoek in het onderwijs (p.22-23)
- » Themagericht aanbod in (vakoverstijgend) onderwijs (p.23)

2. Vergroten van de zichtbaarheid van literatuur en schrijvers in het maatschappelijke discours

- » Themagericht aanbod aan maatschappelijke organisaties, overheden en bibliotheken (p.18-19)
- » Bereiken van nieuwe doelgroepen (p.19)

3. Verder integreren in beleid en organisatie van de Governance Cultuur Code, Code Diversiteit & Inclusie, Fair Practice Code (aparte bijlage)

4. Vergroten van de eigen zicht- en vindbaarheid ten einde onze doelen beter te kunnen realiseren

4.500

bemiddelingen per jaar

400.000

lezers bereikt, waarvan 260.000 kinderen en jongeren

4.700

auteurs in ons bestand

750

verschillende (jeugd)auteurs gaan jaarlijks op pad

Doelgroep

Onze doelgroep is het enorme netwerk aan instellingen en podia die activiteiten met schrijvers organiseren: bibliotheken, scholen, boekhandels, stichtingen voor literaire activiteiten, festivals en cultureel-maatschappelijke instellingen. SC functioneert hierbij als motor en centraal aanspreekpunt, de schakel tussen schrijver en organisator. Indirect is onze doelgroep de (potentiële) lezer die we laten kennismaken met (het werk van) een breed en divers aanbod schrijvers. De activiteiten waarvoor we bemiddelen zijn gericht op een publiek van 0 – 100 jaar. We bereiken jaarlijks 400.000 lezers.

Ruim de helft van de jaarlijkse 4500 schrijversbezoeken is gericht op jeugd: basisonderwijs 34% en voortgezet onderwijs 22% (2018). We kiezen ervoor het schrijversbezoek in het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs aantrekkelijk te maken door subsidie te verlenen, omdat uit onderzoek is gebleken dat hoe eerder kinderen en jongeren in aanraking met boeken en lezen worden gebracht, hoe beter. Schrijvers slagen er bij uitstek in literatuur te laten aansluiten bij de belevingswereld van kinderen en jongeren. Daarnaast is het wakker houden van de belangstelling van volwassenen voor (nieuwe) verhalen, de liefde voor literatuur en het inhoudelijk debat, een wezenlijk beleidsonderdeel.

Auteurs

De auteurs zijn ons kapitaal. Zij geven de missie gestalte als verhalenverteller, leesbevorderaar, inspirator, creatief schrijfdocent en voordrachtskunstenaar voor jong en oud. Nagenoeg alle Nederlandse auteurs en een groot deel van de Vlaamse auteurs die in Nederland worden uitgegeven, kunnen worden geboekt. Het aanbod is veelzijdig en divers: schrijvers en illustratoren van kinder- en jeugdliteratuur (alle genres), romans, korte verhalen, poëzie, essayistiek, spoken word en literaire non-fictie. Daarom gaan we zuinig met onze schrijvers om. Door lezingenperiodes en -frequentie af te spreken, kunnen we perioden van afzondering en afscherming bewaken die voor de schrijvers nodig zijn om nieuwe boeken te schrijven.

We zetten ons actief in nieuw talent en minder bekende schrijvers onder de aandacht te brengen van organisatoren, juist omdat de vraag van organisatoren veelal uitgaat naar een beperkt aantal (bestseller)schrijvers. Zo willen we via het schrijversbezoek een breed en divers boekenaanbod onder de aandacht van een groot lezerspubliek brengen en versterken daarmee het doel dat beoogd wordt met de Wet op de vaste boekenprijs: het in stand houden en bevorderen van een pluriform aanbod van boeken. Tegelijkertijd stellen we een ruime kring auteurs – gemiddeld 750 per jaar – in staat inkomsten te verwerven uit hun schrijverschap én zich te laten inspireren door hun lezerspubliek.

Boekenvak en Letteren

SC heeft een unieke positie als onafhankelijke en servicegerichte organisatie in een sector die gekenmerkt wordt door een hechte publiek – private samenwerking. Onze activiteiten stemmen we voortdurend af op de partners in het boekenvak: auteurs, uitgeverijen, boekhandels, bibliotheken en festivals. De schrijver is gaandeweg de leidende factor geworden bij de promotie van boeken en lezen. Boekverkopers verbeteren middels een auteursbezoek hun eigen profilering en creëren meer contact en interactie met hun klanten. Uitgevers houden ons op de hoogte van nieuw te verschijnen werk, introduceren nieuwe schrijvers, sturen lezingenverzoeken door en overleggen hoe hun betrokkenheid bij leesbevordering gestalte kan krijgen. Bibliotheken zijn een belangrijke leesbevorderingspartner: ze organiseren relatief veel schrijversbezoeken, mede voor scholen, en verkennen mogelijkheden om mensen te informeren over de trends en topics van deze tijd.

Gezamenlijk ondersteunen Nederlands Letterenfonds, CPNB, SC, Stichting Lezen, Passionate Bulkboek en De Schoolschrijver de gehele keten van productie tot promotie van literatuur en lezen. Daarbij zitten SC, Passionate Bulkboek en De Schoolschrijver het dichtst op de leesbevorderingspraktijk, de anderen vervullen daarin complementaire rollen.

2

Reflectie op uitvoering beleidsplan 2017-2020

De beleidsvoornemens uit het vorige beleidsplan zijn gerealiseerd. In 2017 veranderde Schrijvers School Samenleving haar naam in De Schrijverscentrale. Deze nieuwe naam markeerde de overgang naar een pro-actieve en toekomstbestendige organisatie, die de dienstverlening flexibel afstemt op de vraag van de markt, de samenwerking met schrijvers en de ontwikkelingen in het boekenvak, onderwijs en de rest van de samenleving.

Zo werd het proces van aanvraag tot factuur vergaand geautomatiseerd en vereenvoudigd, kennis gedeeld via diverse communicatiekanalen en bijeenkomsten die we organiseerden. Ook werd een nieuwe website gepresenteerd, verrijkt met online doorzoekbaar auteursaanbod en digitale aanvraag- en offertetools. Er is een succesvol begin gemaakt met een verbreding van het aanbod in de breedste zin: uitbreiding van het auteursbestand onder andere met spoken word artiesten, ontwikkeling van innovatieve producten (Menukaart Basisschool, Toolkit Schrijversbezoek PO) en de onlangs gestarte Spreekkunstacademie met een drukbezochte Masterclass voor schrijvers die scholen bezoeken.

Door gebrek aan middelen is het inbouwen van een geautomatiseerde feedbacksystematiek naar de nieuwe beleidsperiode doorgeschoven. De directeur was door ziekte (mei 2018 – juni 2019) beperkt inzetbaar, wat van de organisatie extra inspanning vroeg. Op 19 december 2018 is bij OCW een voortgangsrapportage ingediend. Met name door het wegvallen van de NBD Biblion-subsidie (€ 200.000) zette de lichte, maar gestage daling van aanvragen uit het boekenvak door. Door onze actieve inzet werd deze daling grotendeels gecompenseerd door de toenemende vraag vanuit scholen. Onze ambitie het bereik te vergroten in het voortgezet onderwijs is daarmee geslaagd: in 2018 steeg het aantal bezoeken (1041) voor voortgezet onderwijs 18% ten opzichte van 2016 (885). Als kers op de taart werden we tweemaal genomineerd voor de prestigieuze Astrid Lindgren Memorial Award 2019 en 2020 als beste leesbevorderende instelling.

EEN DAG UIT DE PRAKTIJK

3

Kwaliteit voorop

Het optimaliseren van de kwaliteit van het schrijversbezoek en de impact op het leesplezier blijft in de nieuwe beleidsperiode een speerpunt. Dat doen we door kwaliteit, variatie en innovatie te bieden in dienstverlening en schrijversaanbod.

Professionele service op maat

De sleutel tot een succesvolle bemiddeling is het vinden van de juiste match tussen schrijver en publiek. Daarvoor is het overleg met het gespecialiseerde bemiddelaarsteam van vitaal belang. Bij de advisering wordt met alle wensen rekening gehouden: vorm en doel van het bezoek, nieuw te verschijnen werk, thema, groepsgrootte, leeservaring en leeftijd. Het hoge (89%) percentage (zeer) tevreden docenten met de keuze van de bezoekende schrijver is een goede indicatie van onze kracht en waarde (*Dichter bij de schrijver, dichter bij lezen*, 2018). Verder bemiddelen we tussen de schrijver en de organisator en verzorgen we de administratieve en financiële afhandeling.

Het persoonlijke advies is sinds 2017 aangevuld met een online doorzoekbaar auteursaanbod met o.a. biografieën, foto's, filmpjes en (les)programma's. Daarmee is de grootste databank van Nederlandse schrijvers gecreëerd. Feedback van organisatoren en auteurs vormen constante input voor verbetering en doorontwikkeling.

Kwalitatief, breed en divers auteursaanbod

Auteurs kunnen tot ons bestand toetreden als ze minimaal een boek hebben gepubliceerd bij een professionele literaire uitgeverij die het Modelcontract hanteert. De uitgeverij filtert de kwaliteit uit het aanbod manuscripten; een professionele redactie bewaakt het niveau. Dit kwaliteitscriterium blijft leidend en zorgt voor een nieuwe aanwas van circa 180 auteurs per jaar. De veranderingen in het literaire veld – met name de manier waarop jongeren literatuur en teksten consumeren en waarderen – maken het urgent om andere, innovatieve en interdisciplinaire vormen van vertellen en uitgeven te verwelkomen. We zetten ons dan ook in om deze andere verhalen te kunnen verspreiden en nieuwe vormen van schrijversbezoeken te laten ontstaan door ruimte te geven aan nieuwe genres en een interdisciplinair (cross-over) aanbod dat een jongerenpubliek kan aanspreken. Tegelijkertijd waken we ervoor het vertrouwen van de organisatoren in een borging van de kwaliteit niet te beschamen.

De verbreding zal zich richten op strip- en graphic novelauteurs en op scenarioschrijvers van boekverfilmingen. We onderzoeken mogelijkheden met social medialiteratuur (zoals insta-gedichten) of de 'urban' genres (zoals hip hop). Met deze uitbreiding kunnen we nog gevarieerdere auteurscombinaties en taal/schrijfgerelateerde activiteiten gaan aanbieden. Sinds 2018 bemiddelen we spoken word artiesten, die inmiddels een vanzelfsprekende plek hebben veroverd. Bij spoken word is kwaliteitsselectie door scouts met op de doelgroep afgestemde kwaliteitscriteria beproefd en succesvol gebleken. Een dergelijke methode zal ook voor de nieuwe auteursgroepen worden gehanteerd.

In 2020 starten we met een pilot om het bestand te openen voor schrijvers die in eigen beheer publiceren, al dan niet onder de vlag van een zelf opgerichte uitgeverij. Om het bestand nog diverser te maken, zullen we organisaties als Poetry Circle en El Hizjra speciaal attenderen. De criteria voor de kwaliteitsbeoordeling zijn afgestemd met (zelf-publicerende) auteurs, uitgevers, boekverkopers en de Auteursbond. Bij het omzetten van deze pilot in vast beleid zal meewegen: vormen deze auteurs in kwalitatief en inclusief opzicht een aanvulling, sluit het aan op een vraag uit de markt en is het beheersbaar voor onze organisatie.

Samenwerking

Binnen de letteren

Om ontwikkelingen en beleid met elkaar af te stemmen vindt structureel directieoverleg plaats. In breder verband wordt overlegd en samengewerkt om de transities die gaande zijn en/of op gang moeten komen, zoals op het gebied van diversiteit en inclusie, te optimaliseren. Tijdens het zogenaamde 'Onderzoeksalarm' houden collega's van het Letterenhuis elkaar op de hoogte van elkaars activiteiten.

Met het Letterenfonds organiseren we o.a. de acties *Boek een Dichter* en *Spoken Word* die een breed publiek in contact brengen met poëzie en spoken word. Het gezamenlijk met Stichting Lezen geïnitieerde onderzoek *Dichter bij de schrijver, dichter bij lezen* heeft tot verdere verdieping van de samenwerking geleid, o.a. door kennisdeling en het actief in contact brengen met ieders netwerk. CPNB en Stichting Lezen spelen met hun landelijke leescampagnes een belangrijke rol. Doordat SC bemiddelt voor de schrijvers die tijdens deze campagnes het land doorkruisen, kunnen verhalen en boeken tot leven komen. Samen met CPNB en Stichting Lezen organiseert SC de *Boekenweek voor Jongeren/Literatour*. Wij regelen de auteursstournee naar 100 scholen en de Startbijeenkomst voor deelnemende auteurs en docenten. De evaluatie met docenten en leerlingen (door Stichting Lezen) biedt waardevolle bouwstenen voor de optimalisering van de promotie van de campagne (door CPNB) en de impact op de leesbevordering.

Positionering binnen literatuureducatie en leesbevordering

Wij bedienen alle onderwijsniveaus en zijn daarin uniek. Van peuterklas, speciaal onderwijs tot universiteit. Andere literair-educatieve organisaties bedienen slechts een segment. De Schoolschrijver en Poeziëpaleis richten zich op PO, Passionate Bulkboek en School der Poëzie op VO en mbo, Stap op de Rode Loper op vmbo. Een ander essentieel verschil: waar de andere organisaties – doorgaans meerdaagse – educatietrajecten met schrijvers aanbieden, is ons gevarieerde aanbod aan schrijversactiviteiten licht, goedkoop en uiterst flexibel op maat te vinden en aan te passen aan de wens of het curriculum van de school. Dat dit goed werkt toont het grote bereik van SC van jaarlijks 260.000 leerlingen in de klas (PO en VO) tegenover 50.000 leerlingen (VO) van Passionate Bulkboek en 20.000 (PO) van De Schoolschrijver (zie jaarverslagen 2018).

Voor ons is de autonomie van de schrijver (kunstenaar) om rechtstreeks met de organisator het schrijversoptreden vorm en inhoud te geven een belangrijk principe. Dit uitgangspunt verschilt van de andere literair-educatieve organisaties: zij bieden onderwijsprogramma's aan waarbinnen schrijvers een rol spelen. Voor schrijvers die binnen dat programma willen werken doen alle organisaties een beroep op ons, behalve De Schoolschrijver.

Tot slot: wij hebben ook een leesbevorderende rol buiten het onderwijs, door de optredens van schrijvers op bijvoorbeeld Kinderboekenweek, feesten en festivals.

Feedback en monitoring

Voor een optimale dienstverlening vinden we kennis over en inzicht in de oordelen en behoeften van de doelgroepen, de prestaties van de schrijvers, de waardering van het schrijversbezoek en de eigen dienstverlening essentieel. Daarom worden onze bereikcijfers uitgesplitst naar leerjaar, groep of niveau zodat het beleid aangescherpt kan worden. Bemiddelaars wonen regelmatig schrijversbezoeken bij. Terugkoppelingen door organisatoren zijn belangrijke peilinstrumenten. We willen de interne kwaliteitsbewaking uitbreiden met structurele (geautomatiseerde) feedback van auteurs en organisatoren na een schrijversbezoek. Een nieuw klanttevredenheidsonderzoek staat op stapel in de nieuwe beleidsperiode.

4

Vernieuwing

We willen een nieuw, verbreed concept introduceren met de ambitie om schrijvers een prominentere plaats te laten innemen in het maatschappelijk discours én om actief nieuwe lezersgroepen aan te spreken. Deze innovatie impliceert een stevige koersverandering. Daarnaast zijn we net gestart met de Spreekkunstacademie om (beginnende) schrijvers de gelegenheid te bieden zich (verder) te ontwikkelen als spreker of leesbevorderaar. Zo kunnen we de kwaliteit van het schrijversbezoek optimaliseren.

Naar een prominente rol van schrijvers en literatuur in het maatschappelijke discours

In *De Literatuur draait door* (2019) beschrijft Sander Bax dat de media gericht zijn op het gepolariseerde debat en dat bekende schrijvers, zoals Hugo Borst en Jan Terlouw, zich daarin mengen om aandacht te genereren voor actuele thema's. Zij geven hun boeken zo vorm dat die een stem in het debat kunnen vormen. Wat in de media gebeurt, werkt door in onze praktijk. Er is een opvallende trend gaande om vanuit een thematische invalshoek auteurs uit te nodigen. Immers, schrijvers kunnen als geen ander uiting geven aan wat er leeft en door net iets andere invalshoeken kunnen zij diepte en nuance geven aan het debat.

Naast de bestaande werkwijze (primaat van de schrijver) willen we proactief en structureel gaan inspelen op thema's die de maatschappij beroeren. Op dit moment fungeert SC als adviesloket en 'winkel' met auteurs in de etalage. In plaats van af te wachten tot men onze winkel in komt, gaan we actief op zoek naar nieuwe klanten in andere marktsegmenten. Zo spelen we in op de behoefte aan themagericht aanbod én willen we het hoofd bieden aan de dalende vraag vanuit het boekenvak. Dit schept bovendien nieuwe en duurzamere mogelijkheden voor zowel fictie als non-fictieschrijvers buiten de houdbaarheidsperiode van een nieuw boek, omdat zij als denkers en gesprekspartners rond het bredere gebied van hun gedachtengoed worden ingezet.

Met een externe adviseur onderzoeken we hoe we actief, onder de paraplu van een thema, auteurs onder de aandacht kunnen brengen van maatschappelijke organisaties, overheden en (hoger) onderwijs. Voor 2020 staan nog diverse gespreksrondes op stapel met auteurs en representanten van maatschappelijke instellingen, universiteiten en overheidsorganisaties en wordt het themagericht werken in de praktijk getoetst. Dit thematisch auteursaanbod sluit bovendien aan op de vraag vanuit de bibliotheek om invulling te geven aan haar debat- en ontmoetingstaak binnen een literaire setting. Met de CPNB gaan we de samenwerking verbreden door thematisch schrijversbezoek te integreren in hun nieuwe, op nieuws en actualiteiten geïnspireerde boekpromotie.

We lopen al warm voor het thematische bemiddelen binnen projecten zoals de herdenkingscampagne Auteurs voor Vrijheid samen met Nationaal Comité 4/5 mei. De kansen die de themagerichte bemiddeling biedt voor het (vakoverschrijdend) onderwijs, worden toegelicht op p. 23.

Professionalisering en talentontwikkeling

Met de Spreekkunstacademie willen we schrijvers ondersteunen door een op de praktijk aansluitend aanbod aan (vaardigheden)training, inspiratiesessies, intervisie en een ontmoetingsplek te faciliteren. En we komen daarmee tegemoet aan de vraag vanuit organisatoren naar bijvoorbeeld een interactiever schrijversoptreden in de klas, alsook aan de vraag vanuit schrijvers om meer houvast als ze iets anders willen doen dan wat ze altijd al doen.

De scholingsdag *In de Klas, uit het Boek* (eind 2019), die de aftrap vormde van de Spreekkunstacademie, was opgezet als een gevarieerde en uitdagende proeverij van inspirerende workshops, schrijversoptredens, het delen van kennis en het ophalen van feedback en wensen. Het trainingsaanbod dat we vanaf 2020 in een doorlopend jaarprogramma zullen aanbieden, bestaat uit TedTalks, inspiratiesessies en workshops over o.m. presentatievaardigheden, omgaan met beladen onderwerpen, interactie in de klas, podcasts en vlogs maken en aandachtspunten bij (v)mbo of speciaal onderwijs. In de Spreekkunstacademie participeren de Auteursbond en uitgevers. De Ontwikkelbeurzen van het Letterenfonds ten behoeve van de professionalisering van schrijvers kunnen worden aangewend voor ons trainingsaanbod.

Daarnaast brengen we talentvolle beginnende auteurs actief onder de aandacht van organisatoren. Nieuw ingeschreven auteurs wordt aangeboden om bij ervaren auteurs een schrijversbezoek bij te wonen. Door intervisie kunnen zij goed op weg worden geholpen en omgekeerd worden ervaren auteurs weer door nieuwe ideeën geïnspireerd.

We organiseren film- en fotoshootdagen met een professionele fotograaf en filmmaker opdat de schrijvers zich optimaal met hun auteursprofielen op de website van SC kunnen presenteren.

5

Ruim baan voor de schrijver in educatie en participatie

Educatie en participatie vormen de kern van het werk van SC. We stimuleren immers het uitnodigen van schrijvers binnen en buiten het onderwijs voor alle leeftijden. Dat we ons beleid pro-actiever maken is het directe gevolg van de leesontwikkelingen zoals die uit eerder en recent (PISA) onderzoek bleken. In het onderwijs vormt de doorlopende leeslijn van Stichting Lezen het leidend principe. De kwaliteit en de impact van het schrijversbezoek is erbij gebaat als het schrijversbezoek een steviger bedding krijgt in de lessen en het leesbeleid op scholen, zo blijkt uit het genoemde onderzoek naar schrijversbezoek. Daarom wordt kennis gedeeld en samengewerkt met Stichting Lezen, De School-schrijver en Passionate Bulkboek.

Jeugd & jongeren

Leesbevordering en literatuureducatie

Al naar gelang de behoefte van de school kunnen we een schrijver voorstellen uit ons gevarieerde auteursaanbod. Het idee achter een rijke variatie aan schrijvers en schrijversactiviteiten is dat er altijd wel iets tussen zal zitten dat aansluit bij de belevingswereld en interesse van leerlingen en/of erop gericht is hen juist uit te dagen. Schrijversbezoek draagt daarmee bij aan een levendige leescultuur op scholen en bibliotheken. Juist de onschoolse aanpak maakt de schrijversinbreng verrassend en bijzonder. De ene keer heeft een schrijversbezoek puur als doel het lezen te stimuleren, een andere keer gaat het om literatuureducatie: verwerking en verdieping. Een schrijver ontmoeten kan begrip en inzicht creëren dat schrijven meer is dan het opschrijven van letters. Voorafgaand aan de bezoeken stemmen de schrijvers hun programma af met de docent/organisator zodat hun activiteiten inhoudelijk aansluiten op de verwachtingen en op kerndoelen, eindtermen en de operationalisering daarvan in het leesbeleid van de school.

Dichter bij de schrijver, dichter bij lezen

Het in het vorige beleidsplan aangekondigde onderzoek naar de impact van schrijversbezoeken op de leesbevordering combineert een internationaal literatuuronderzoek en een gebruikersonderzoek op scholen in Nederland. Het onderzoek had mede als doel om ons beleid gericht te kunnen aanscherpen. Aangetoond wordt dat schrijversbezoeken leiden tot meer leesplezier en leesmotivatie bij leerlingen (78 % in PO, 61% in VO). Meer literair begrip brengt het ook: leraren geven aan dat leerlingen door het bezoek de boeken beter begrijpen (65%) en aan het denken zijn gezet door de schrijver (70%). Schrijvers zien leerlingen nieuwsgierig worden naar boeken die ze anders misschien niet zouden lezen.

Het onderzoek maakte ook duidelijk welke knelpunten er zijn en welke factoren voor het leesbevorderende effect belangrijk zijn: veel interactie tijdens het bezoek, de keuze voor een schrijver die aansluit bij de doelgroep en de opzet van het bezoek (aula of klas), en in het bijzonder de inhoudelijke voorbereiding in de les voorafgaand aan het boek. Een genoemd knelpunt is dat de afspraken die wij met de auteur en organisator (meestal bibliotheek, leescoördinator of media-thecaris) maken niet structureel door de organisator worden doorgegeven aan de docenten die de schrijver in de klas krijgen. Daarom ontwikkelen we nieuw innovatief educatief en ondersteunend materiaal rondom schoolbezoeken om de impact van het schrijversbezoek op de leesbevordering te optimaliseren.

Pilots en nieuwe plannen

Innovatief educatief aanbod primair onderwijs (PO)

Voor het primair onderwijs zijn we met pilots gestart voor educatieve productinnovatie. Om basisscholen het soort schrijversbezoek te laten kiezen dat past bij de leerlingen en het lesplan van de school is de Menukaart Basisonderwijs ontwikkeld. Het is een aantrekkelijk overzicht van alle soorten bezoeken (met verrijkende lestips) die aan te vragen zijn voor leerlingen, leerkrachten, ouders en pabostudenten. In 2020 zal de Menukaart doorzoekbaar op de website komen. Om organisatoren en leerkrachten te helpen een schrijversbezoek goed en zinvol voor te bereiden én ervoor te zorgen dat de communicatie gestroomlijnd wordt, is de online Toolkit Schrijversbezoek Basisonderwijs ontwikkeld. Het bevat een organisatorendeel met stappenplan, praktische tips, voorbeeldteksten en een speciaal leerkrachtendeel met o.m. lestips ter voorbereiding. In 2020 gaan we de Toolkit toesturen bij de contracten voor het basisonderwijs.

Innovatief educatief aanbod voortgezet onderwijs (VO)

Naar voorbeeld van de Menukaart PO zal een Menukaart voor het voortgezet onderwijs worden ontwikkeld. Hierin worden de schrijversactiviteiten gepresenteerd: van schrijfworkshops poëzie, literaire verdieping, hoe lees je een film tot thematische masterclasses. Het inspireert de scholen om gerichte keuzes te maken. Daarnaast wordt ook voor het voortgezet onderwijs een Toolkit Schrijversbezoek ontwikkeld met educatieve ondersteuning.

Daarnaast zullen we met Passionate Bulkboek de krachten bundelen om een aanvullend en onderscheidend aanbod te ontwikkelen van nieuw, handzaam en verrijkend lesmateriaal toegespitst op schrijversbezoek, dat direct te gebruiken is in de lessen en aansluit bij het niveau en leerjaar.

Themagericht aanbod in vakoverstijgende onderwijs

Om een vanzelfsprekende leescultuur binnen scholen te stimuleren komt er nieuw en specifiek aanbod: thematische schrijversbezoeken voor andere lessen dan lezen of Nederlands. Het idee is basis- en middelbare scholen te stimuleren om een schrijver uit te nodigen bij bijvoorbeeld lessen Geschiedenis, Biologie of Burgerschapsvorming. Onderwerpen die in die lessen aan bod komen vormen vaak het decor of sluiten aan bij problematiek in literaire (non)-fictie. Schrijvers kunnen met hun verhalen de thematiek inzichtelijk en invoelbaar maken. Leerlingen verdiepen zo hun vakken op een speelse, interactieve manier en kunnen als bijvangst gemotiveerd raken om te gaan lezen. Er is al een begin gemaakt met een educatieve samenwerking met festivals: met Writers Unlimited gaan we Winternachtencolleges aanbieden aansluitend bij het thema van het festival met Nederlandse én buitenlandse auteurs in lessen Maatschappijleer, Engels of Geschiedenis. We willen met deze nieuwe 'aanvliegroute' nadrukkelijk inspelen op ontwikkelingen binnen het onderwijs. Ook in Curriculum.nu wordt samenhang binnen en tussen vakken gestimuleerd. Het PO biedt al veel projectonderwijs; bovendien zijn er (voorzichtige) tendensen om de begrip- pend lezen-methode los te laten ten gunste van thematisch lezen van rijke teksten.

Auteur als leesbevorderaar

SC zal met Stichting Lezen, met name via het programma de Bibliotheek op school (Tel mee met Taal), samenwerken om het schrijversbezoek te integreren in het leesbeleid op scholen. Binnen de Bibliotheek op school zullen auteursbezoeken (bijvoorbeeld een schrijvers- of illustratorbezoek via SC of een programma van De Schoolschrijver) een vast onderdeel gaan vormen van ondersteunende regelingen. Bovendien bundelen SC en Stichting Lezen kennis en expertise bij het ontwikkelen van educatief materiaal dat leerlingen in het PO en VMBO voorbereidt op een schrijversbezoek. SC en De Schoolschrijver zetten zich in om het bereik en de effectiviteit van beide instellingen in het veld te vergroten, vanuit de eigen identiteit en opgebouwde expertise. Daartoe stemmen we beleid en plannen regelmatig af om overlap van investeringen, middelen en aanbod te voorkomen.

Volwassenen

Participatie en leesplezier

Als we één ding steeds zien en terug horen, dan is het dat schrijvers onze samenleving verrijken met hun verhalen. De personages in hun boeken doorleven maatschappelijke en persoonlijke dilemma's en laten de lezers zien hoe je je daartoe kunt verhouden. Bezoeken van schrijvers nodigen niet alleen uit tot het lezen van nieuwe verhalen, maar juist ook tot reflectie en debat over de thema's die zij aan de orde stellen in hun werk. Lezingen bevorderen zodoende de participatie. De eerdergenoemde marktverkenning om vanuit een thema auteurs aan te bieden aan nieuwe lezersgroepen is mede ingegeven door de urgentie die we voelen om volwassenen blijvend te voeden en te enthousiasmeren voor literatuur. Want dat enthousiasme is tevens van onschatbare waarde voor het stimuleren van leesplezier bij de jeugd. (Groot)ouders en (aankomende) docenten zijn invloedrijke gidsen en coaches en zien lezen doet lezen.

Leesmotivatie bij (aankomend) docenten

Omdat in jeugdliteratuur geïnteresseerde docenten cruciaal zijn voor een vanzelfsprekende leescultuur op scholen bemiddelen we in toenemende mate voor schrijvers om die leesmotivatie te stimuleren bij de volwassenen in het onderwijs: op pabo's, lerarenopleidingen Nederlands en symposia voor docenten van zowel basis- als voortgezet onderwijs.

Publieksbereik en communicatie

Doelgroep

Met onze activiteiten bereiken we alle leeftijden. De vraag naar schrijversoptredens bij bekende en nieuwe organisatoren willen we verder stimuleren en ons aanbod optimaler en nog meer multimediaal te presenteren. Daarvoor maken we gebruik van ons brede netwerk van organisatoren, die al met regelmaat schrijversoptredens programmeren, en werken we constant aan een kwalitatieve en kwantitatieve uitbreiding.

Onze communicatie richt zich op organisatoren in het boekenvak (boekhandels, bibliotheken) en het onderwijs. De innovatieve marketingverkenning naar thematisch werken die is gestart, onderzoekt mede welke impact de accentverschuiving heeft voor de marketing/communicatiestrategie. Het vergroten van de zichtbaarheid en vindbaarheid van SC maakt daar onlosmakelijk deel van uit. Het thematisch werken zal gepaard gaan met het aanboren van andere klantsegmenten en *communities*. De verkenning zal uitwijzen of communicatie met deze klanten en *communities* een eigen aanpak verlangt.

Persoonlijke benadering

Ons handelsmerk is de persoonlijke, individuele benadering. Door op diverse symposia en congressen (zoals Lezen Centraal, Dag van het Literatuuronderwijs) een stand te beheren met relevant aansprekend materiaal komen we in contact met bestaande en nieuwe klanten.

Online en social media

Onze website toont het aanbod in onderlinge samenhang. Klanten zoeken er al dan niet gericht naar schrijvers, kiezen uit het aanbod aan activiteiten, vinden draaiboeken, een offertetool en kunnen digitaal auteurs boeken. In 2020 vindt er een doorontwikkeling plaats die het online aanvragen van schrijvers sneller en gebruiksvriendelijker maakt. Door gebruik te maken van Google Ads willen we de vindbaarheid van de website vergroten.

We sturen op strategische momenten in het jaar verschillende, op de doelgroep afstemde nieuwsbrieven en actiemailingen uit naar respectievelijk PO, VO, bibliotheek/boekhandel en auteurs. De nieuwsbrieven met gevarieerde inhoud sluiten aan op de wens van de lezers, zo bleek uit de enquête die begin 2019 is gehouden. Nieuwsbrieven worden ingezet om tips voor programmering met (nieuwe) auteurs, *best-practices*, interviews met auteurs en speciale acties onder de aandacht te brengen. We volgen actief nieuwe initiatieven op het gebied van leesbevordering en ondersteunen de kwalitatief goede projecten door er bekendheid aan te geven in onze nieuwsbrief en socials, zoals de Grote Vriendelijke Podcast en het Leesbureau voor #docenten Nederlands. Bij een speciale aanleiding worden pers- en nieuwberichten verspreid.

De afgelopen jaren zijn we actiever geworden op social media, met Facebook, Twitter en Instagram als belangrijkste kanalen. Het aantal volgers op de social media-kanalen stijgt: Facebook met 35% (2019), Instagram met 32% (2019). We willen ons meer gaan profileren door beeld en geluid (filmpjes en podcasts) van door ons bemiddelde of geïnitieerde schrijversbezoeken te posten op social media, relevante sites en online *communities* van docenten. De auteurs stimuleren we hun ervaringen en foto's van optredens en schoolbezoeken te delen via socials.

Samenwerking

Elk jaar werken we mee aan meer dan twintig verschillende leescampagnes, projecten en festivals voor jeugd of volwassenen. De populariteit van het schrijversbezoek tijdens een campagne of leesprojecten is onverminderd hoog: of het nu gaat om de *Kinderboekenweek* of het *Stap op de Rode Loperfestival*, de tournees voor de *Boekenweek* of *STUK* (Leescoalitie), wij bemiddelen de schrijvers. Ter illustratie: tijdens de Kinderboekenweek 2019 vonden 690 schrijversbezoeken plaats en kregen 70.000 kinderen een schrijver in de klas of bibliotheek.

Door samenwerking is het dikwijls mogelijk het schrijversbezoek met korting aan te bieden binnen een bepaalde campagne of aantrekkelijk te maken met extra's (bijvoorbeeld boekenpakketten bij *Literatour*). Als ons aanbod goed aansluit zullen partners ook eerder geneigd zijn dat op te nemen in hun eigen aanbod, zoals het festival Stap op de Rode Loper al doet. Ook vergroot samenwerking de potentiële afzetmarkt doordat onze diensten onder de aandacht gebracht worden van het netwerk van de samenwerkingspartners.

6

Financieel

Eerlijke beloning

SC is trendvolger van de ARAR voor wat betreft salarisschalen (BBRA), vakantie- en leeftijdsdagen en speciaal verlof. Werknemers zijn opgenomen in de pensioenregeling Zorg en Welzijn. Onze flexibele vakantie/overwerkregeling maakt het mogelijk dat werknemers, bij het maken en opnemen van overuren kunnen inspelen op pieken en dalen in werkbelasting als gevolg van tijdsintensieve leescampagnes. De arbeidsvoorwaarden gelden voor zowel de vaste als de tijdelijke werknemers. De meeste werknemers hebben een vast contract. Tijdelijke werknemers krijgen, behalve bij tijdelijke projectondersteuning, bij goed functioneren een vast contract. ZZP-ers ontvangen een marktconforme vergoeding en een contract conform de Wet DBA. Stagiaires ontvangen een stagecontract en een stagevergoeding.

We zijn een (pro-)actievere, multimedialere en veelomvattendere weg ingeslagen. De nieuwe koers vergt een grote cultuuromslag binnen de organisatie. Van een vooral uitvoerende organisatie gericht op het behalen van een zo hoog mogelijk aantal contracten ontwikkelen we ons tot een organisatie die vanuit de inhoud stuurt en nieuwe projecten, initiatieven, diensten en samenwerkingen ontplooit. De daarvoor benodigde expertise is/wordt door coaching, advies en scholing ingebracht, evenals door het aantrekken van nieuw personeel.

Auteurs bepalen zelf de hoogte van hun honorarium. Wij leggen met minimumtarieven een bodem in de markt. Voor auteurs die meer vragen dan het minimumtarief onderhandelen we met de organisator. Voor elke bemiddeling wordt een contract opgesteld. De auteurs ondertekenen bij aansluiting de Auteursvoorwaarden van de Schrijverscentrale (zie verder Fair Practice).

Financiële positie

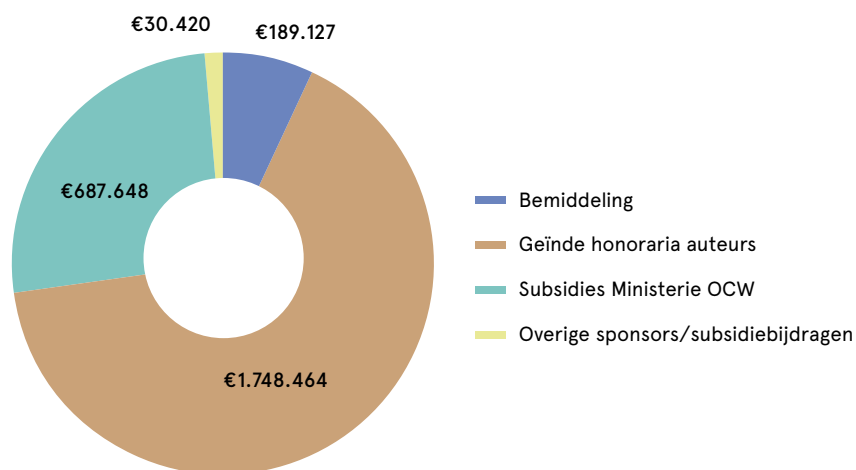
Het ministerie van OCW verleende ons subsidie (2018: € 687.648) voor de uitvoering van het Activiteitenplan 2017-2020. Gemiddeld wordt een bedrag van € 30.000 verstrekt door private en publieke fondsen/instellingen om het schrijversbezoek financieel aantrekkelijk te kunnen aanbieden.

SC heeft de afgelopen boekjaren een negatief exploitatieresultaat gehaald, gemiddeld begroot op € 100.000, dat in resultaat minder negatief uitviel vanwege personele omstandigheden. Dankzij de inzet van het bestemmingsfonds OCW 2013-2016 evenals de bestemmingsreserve automatisering konden we de boekjaren positief afsluiten. De belangrijke oorzaak voor het tekort is het wegvallen in 2017 van de jaarlijkse NBD-Biblionbijdrage van € 200.000 en de grootschalige interne vernieuwingen – modernisering kantoorautomatisering, administratie en website – waarvoor bij de BIS 2017-2020 geen extra middelen zijn toegekend.

In 2018 bedroeg de solvabiliteit 77 % eigen vermogen als percentage van het totaal vermogen. Dit is nog ruim €100.000 boven de minimale solvabiliteit, die is vastgesteld op 40 % (€ 250.000). Het structurele exploitatietekort toont echter aan dat het beschikbare budget onvoldoende is voor de reguliere exploitatie. De in het vooruitzicht gestelde verhoging van het budget in 2021-2024 met € 200.000 biedt uitzicht op een gezonde bedrijfsvoering.

Financieringsmix en verdienmodel

Voor 2021-2024 is, conform het advies van de Raad voor Cultuur, een subsidiebedrag van €888.000 gereserveerd uit de BIS. Daarnaast ontvangen we jaarlijks bijdragen uit private en publieke fondsen, die het mogelijk maken schrijversbezoeken tijdelijk met korting aan te bieden. De bemiddelingsactiviteiten leveren substantiële inkomsten op en brengen het totaal aan eigen inkomsten op gemiddeld 25%. Voor de auteurs innen we de honoraria bij de organisatoren en betalen die na de activiteit aan de auteurs uit.

Als cultureel ondernemerschap verdriedubbelt SC de investering aan OCW-subsidie (2018: 687.648). tot een bedrag van 2 miljoen uit de markt (2018: 1.937.591) dat nagenoeg geheel aan de schrijvers toekomt.

Risico's en strategie bij tegenvallende inkomsten

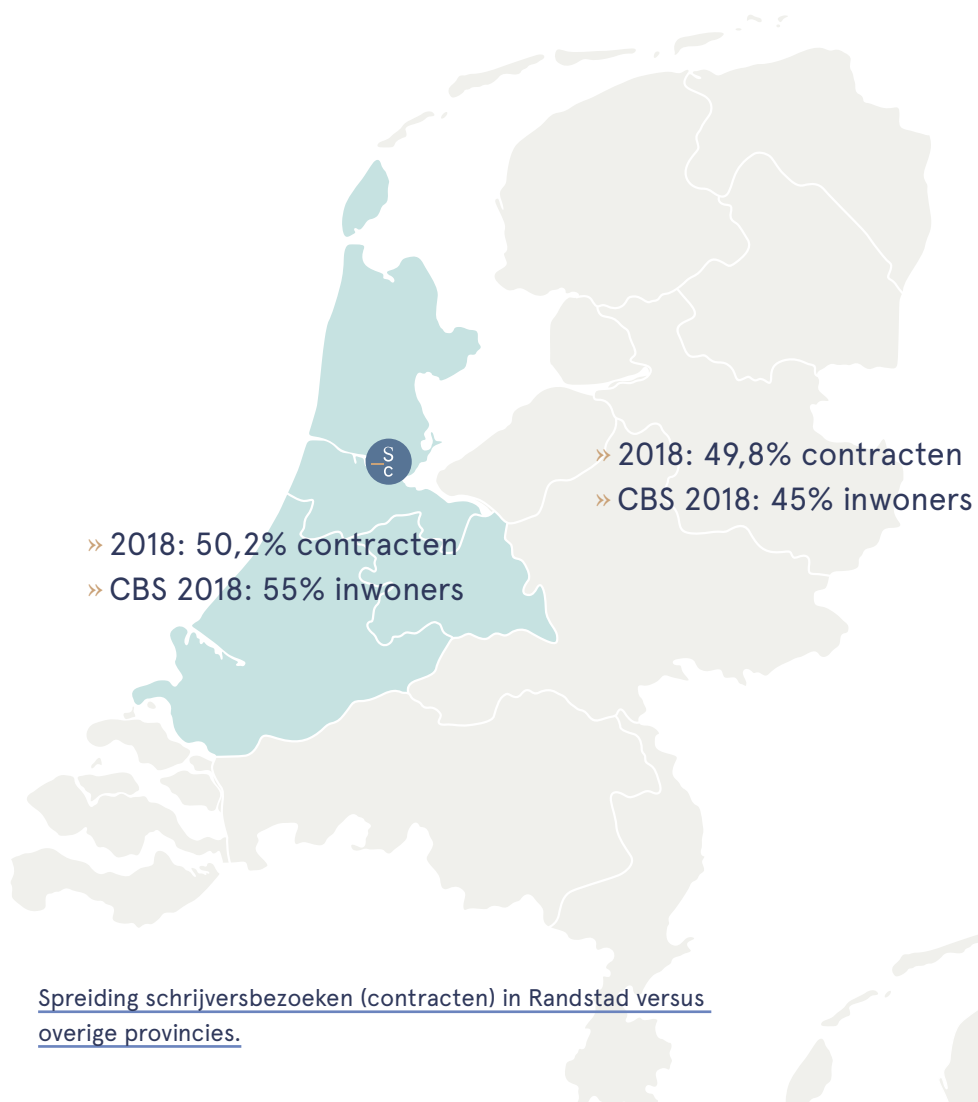
Gezien de huidige financiële krapte in het boekenvak en de verdeling van de aandacht van bibliotheken over meerdere functies, ligt het in de verwachting dat de vraag naar schrijversbezoeken vanuit het boekenvak zal afnemen. Dat impliceert een lager bedrag aan bemiddelingsinkomsten. Mogelijk zullen de evaluatie van de Bibliotheekwet en de door OCW aangekondigde maatregelen om leesbevordering nog steviger op de kaart te zetten tot een positievere uitkomst leiden.

De prijsstelling van onze diensten is afgestemd op de draagkracht van het non-profit marktsegment, dat we bedienen. We blijven ons actief inzetten om voor onderdelen van ons beleid (projecten) en voor leescampagnes gelden te werven bij fondsen en sponsors, wat door de in 2018 verkregen ANBI-status vergemakkelijkt wordt. Het inzetten van (extra) subsidie om het uitnodigen van schrijvers financieel aantrekkelijk te maken, is een effectief instrument gebleken. Daarnaast biedt de beschreven aanpak bij het vergroten van het publieksbereik (p.24-25) en de introductie van het themagerichte bemiddelen kansen (nieuwe) lezersgroepen te bereiken (p.18-19). Met differentiatie in de bemiddelingskosten zal geëxperimenteerd worden; overheidsinstellingen beschikken doorgaans over grotere budgetten dan basisscholen of boekhandels.

7

Geografische spreiding

SC heeft een landelijk bereik. De spreiding van de schrijversbezoeken over de provincies is schematisch weergegeven in de jaarverslagen. Jaarlijkse fluctuaties per provincie zijn gebruikelijk. De verhouding tussen de Randstad (Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht) en de rest van de provincies vertoont al jaren eenzelfde patroon. Vergelijking met CBS-aantallen inwoners laat zien dat SC verhoudingsgewijs iets meer contracten buiten de Randstad afsluit.

Spreiding schrijversbezoeken (contracten) in Randstad versus overige provincies.

